

EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020

Till justitieutskottet

Kammaren har i enlighet med 10 kap. 5 § riksdagsordningen hänvisat kommissionens meddelande EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020 – Att stärka förtroendet, rörligheten och tillväxten inom EU (KOM(2014) 144) till justitieutskottet för granskning.

Justitieutskottet har gett civilutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens meddelande i de delar som berör civilutskottets beredningsområde.

Civilutskottet har beslutat att yttra sig över meddelandet vad gäller det rättsliga samarbetet i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Inledning

Det europeiska politikområdet frihet, säkerhet och rättvisa omfattar räddningstjänst, polis- och tullsamarbete, straff- och civilrättsligt samarbete, asyl, migration, visering och kontroll av de yttre gränserna m.m. Enligt artikel 68 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) ska Europeiska rådet fastställa strategiska riktlinjer på området. Det nuvarande femåriga arbetsprogrammet, Stockholmsprogrammet, omfattar åren 2010–2014. Avsikten är att nya riktlinjer ska fastställas vid Europeiska rådets möte den 26–27 juni 2014. Kommissionen presenterade i mars 2014 två meddelanden, EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020 – Att stärka förtroendet, rörligheten och tillväxten inom EU (KOM(2014) 144) och meddelandet Ett öppet och säkert EU (KOM(2014) 154). I meddelandena ger kommissionen sin syn på det framtida arbetet för ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Meddelandena innehåller en kort summering av de viktigaste resultaten på detta politikområde sedan Lissabonfördragets ikraftträdande. Kommissionen pekar också på utmaningar för framtiden och föreslår politiska prioriteringar och vissa förslag på åtgärder. Kommissionen presenterade samtidigt även meddelandet En ny EU-ram för att stärka rättsstatsprincipen (KOM(2014) 158).

Kommissionens meddelande EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020 – Att stärka förtroendet, rörligheten och tillväxten inom EU (KOM(2014) 144)

I meddelandet redogör kommissionen för sin syn på det framtida samarbetet på det rättsliga området. Bland utmaningarna för framtiden pekar kommissionen på arbetet för att stärka det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaternas myndigheter på det rättsliga området. Vidare anser kommissionen att ökad rörlighet är en fråga som kommer att kräva ytterligare insatser under de kommande åren. Kommissionen anser även att EU:s politik för rättsliga frågor bör fortsätta att stödja ekonomisk återhämtning och tillväxt samt bekämpa arbetslösheten. Bland annat måste företag och konsumenter kunna lita på att de har möjlighet att se till att avtal efterlevs och att de kan hantera tvister i eller utanför domstol inom rimlig tid i hela EU utan att stöta på de olika hinder som fortfarande förekommer i dag.

För att möta utmaningarna anser kommissionen att fokus för EU:s politik för rättsliga frågor under de kommande åren bör ligga på att konsolidera de resultat som redan har uppnåtts och, när det är nödvändigt och lämpligt, kodifiera EU:s lagstiftning och praxis och komplettera den nuva-

rande ramen med nya initiativ. Kommissionen understryker betydelsen av att respektera medlemsstaternas olika rättsliga system och traditioner samt subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Kommissionen lyfter också fram betydelsen av att alla EU-åtgärder, särskilt åtgärder på det rättsliga området, baseras på EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Kommissionen poängterar att rättigheter måste åtföljas av effektiva rättsmedel, både i och utanför domstol. För att ytterligare underlätta en snabb lösning av tvister bör medlemsstaterna främja användningen av andra typer av utomrättsliga mekanismer för prövning och hjälpåtgärder i EU som kan bidra till en snabb, effektiv och billigare tvistlösning. Det handlar t.ex. om alternativ tvistlösning, tvistlösning online och det europeiska småmålsförfarandet. För att kunna motverka EU-omfattande överträdelser av konsumentskyddslagstiftningen på ett effektivare sätt måste samarbetet mellan nationella tillsynsmyndigheter stärkas.

När det gäller behovet av kodifiering av befintlig lagstiftning och praxis anför kommissionen att i ett antal ärenden kan kodifiering av vissa delar av EU:s befintliga lagstiftning om rättsliga frågor eller EU-domstolens rättspraxis vara fördelaktigt för att få konsekvens i lagstiftningen och tydlighet för medborgare och de som tillämpar lagstiftningen. I fråga om civil- och handelsrätt har EU sedan 2000 antagit ett stort antal bestämmelser på privaträttens område samt om lagvalsregler. EU bör undersöka om kodifiering av de befintliga instrumenten skulle kunna vara till nytta, särskilt när det gäller lagvalsregler. På det konsumenträttsliga området anser kommissionen att, efter en bedömning av hur direktivet om konsumenträttigheter och regelverket för konsumentlagstiftningen fungerar i stort, bör kodifieringsinitiativ som bygger på befintlig lagstiftning undersökas och utvärderas. Målet bör vara att öka konsumenternas kunskaper om sina rättigheter, att förenkla delvis överlappande direktiv och att hjälpa företagen att tillämpa samma regler i olika sammanhang.

När det gäller behovet av att komplettera den befintliga lagstiftningen anför kommissionen bl.a. att det kan bli nödvändigt med kompletterande initiativ på rättsområdet för att ytterligare bidra till tillväxt, t.ex. genom att gå vidare i utvecklingen av en "räddnings- och rekonstruktionskultur" i EU för insolvensförfaranden. Miniminormer när det gäller materiell insolvenslagstiftning kan bli önskvärt för alla medlemsstater, så att livskraftiga företag som befinner sig i ekonomiska svårigheter kan genomgå omstruktureringar på ett tidigt stadium. Den tekniska utvecklingen, i synnerhet på marknader med stor tillväxtpotential (t.ex. molnmarknaden), kräver att EU:s civilrättsliga lagstiftning är aktuell. En tydligare och mer konsekvent civil- och avtalsrättslig ram, inklusive frivilliga system som respekterar subsidiaritetsprincipen och olikheterna i de nationella rättssystemen, kan möta denna utmaning genom att ge företag lika konkurrensvillkor och samtidigt skydda konsumenternas intressen. Konsumentskydds rättigheterna verkställs

fortfarande nationellt, medan handeln över gränserna ökar. Genom att stärka tillsynen och förtydliga den befintliga konsumentskyddslagstiftningen kan man stärka konsumenternas förtroende.

Regeringens faktapromemoria

I faktapromemorian 2013/14:FPM68 (som även omfattar meddelandet Ett öppet och säkert EU) redovisar regeringen sin preliminära ståndpunkt. Regeringen anser att det är viktigt att Europeiska rådet vid sitt möte i juni 2014 fastställer nya strategiska riktlinjer för ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Tidigare riktlinjer på området (Tammerfors-, Haag- och Stockholmsprogrammen) har varit betydelsefulla för utvecklingen av detta politikområde. Regeringen anser också att det är positivt att kommissionen deltar i processen och genom meddelandena presenterar sin syn på det framtida samarbetet på området. Regeringen stöder särskilt de delar i meddelandena som ger uttryck för att

- medlemsstaternas olika rättsliga system och traditioner måste bevaras och att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna respekteras
- utvecklingen av området baseras på reella behov
- det finns behov av att konsolidera, genomföra och tillämpa redan antagen lagstiftning på området
- förutsättningarna för det praktiska samarbetet mellan medlemsstaternas myndigheter behöver förbättras och att kunskap om och förtroende för medlemsstaternas olika rättssystem är nödvändigt för ett välfungerande samarbete
- en fortsatt integrering av den yttre dimensionen behövs för ett mer framgångsrikt genomförande av politiken för ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.

Civilutskottets ställningstagande

Civilutskottet anser att kommissionens meddelande är ett bra diskussionsunderlag för arbetet med att fastställa nya strategiska riktlinjer för det rättsliga området inom EU. De senaste åren har präglats av en stor aktivitet inom hela politikområdet, och lagstiftningstakten har varit hög.

När det gäller det framtida samarbetet på området vill utskottet understryka betydelsen av att medlemsstaternas olika rättsliga system och traditioner beaktas och att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna respekteras. Utskottet delar uppfattningen att fokus för EU:s politik för rättsliga frågor under de kommande åren bör ligga på att konsolidera, genomföra och tillämpa redan antagen lagstiftning på området. Rättsliga frågor är ett dynamiskt område, och initiativ för att komplettera befintliga rättsliga åtgärder kan därför behöva övervägas. Utskottet vill i sammanhanget betona vikten av att utvecklingen på området baseras på reella behov.

Som kommissionen framhåller i meddelandet är ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna en grund som det rättsliga samarbetet inom EU måste bygga på. Kunskap om och förtroende för medlemsstaternas olika rättssystem är nödvändigt för ett välfungerande samarbete, bl.a. när det gäller ömsesidigt erkännande och verkställighet av domar. Utskottet instämmer i att förutsättningarna för det praktiska samarbetet mellan medlemsstaternas myndigheter behöver förbättras.

EU-initiativen när det gäller familjerättsliga frågor har ökat under senare år. Utskottet anser att det är av stor vikt att de initiativ som tas inom detta område inte leder till diskriminering på grund av kön eller sexuell läggning. Samkönade pars rättigheter inom detta område måste stärkas.

Stockholm den 27 maj 2014

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Nina Lundström (FP), Oskar Öholm (M), Eva Bengtson Skogsberg (M), Carina Ohlsson (S), Marta Obminska (M), Hillevi Larsson (S), Margareta Cederfelt (M), Jonas Gunnarsson (S), Yilmaz Kerimo (S), Jessika Vilhelmsson (M), Jan Lindholm (MP), Markus Wiechel (SD), Marianne Berg (V), Lars Eriksson (S), Rickard Nordin (C) och Yvonne Andersson (KD).